

נדרים צא

משה שווערד

1. ספר דבר יעקב

א] ר"ן ד"ה גברא הוא דנסתפחא שדהו - קדושת כהונתו גרמה לו - הרשב"ם [ב"ב קמה]. כתב דאשת כהן שנאנסה אינה מפסידה כתובה בגלל שלא פשעה. הר"ן מפרש הטעם משום שקדושת כהונתו גרמה לו, וכן משמע מלשון הגמ' אנהא חזינא. ולפי הטעם של הר"ן אילו היה הדין שאונס אסור בישראל היתה מפסידה אע"פ שלא פשעה. הקו"ש [ב"ב אות תקו] מביא קושיית המחנ"א [שכירות סימן ז] שמקשה נימא דאין לה כתובה משום שנאנסה תחתיו ונסתפחה שדהו, וכמו נעשית מוכת שחין תחתיו דאינה מפסידה כתובתה דנסתפחה שדהו.

הקו"ש מתרץ שדוקא דבר שנעשה בידי שמים אומרים מזלך גרם ונסתפחה שדהו, אבל אונס שנעשה בידי אדם, לא אומרים נסתפחה שדהו.

2. ספר דבר יעקב

ב] אילימא באשת ישראל אי ברצון כלום יש לה כתובה - כתב הרמב"ם בפיה"מ דאף למשנה אחרונה שאינה נאמנת ואינה נאסרת עליה, מ"מ מפסידה כתובתה מפני הודאתה, ולא אמרינן דהא דזינתה מפסידה כתובתה היינו מפני שנאסרת והכא אינה נאסרת, דכיון שלפי דבריה היא זינתה, באמת אסורה לו אלא שב"ד אינם מאמינים לה לענין איסור, אבל לענין ממון נאמנת דפלגינן דיבורה [כלומר פלגינן נאמנות], ומאמינים לה לדבר אחד ולא לדבר אחר.

[בח"י ר' שמואל [כתו' סימן י] מקשה דהיכא שדין אחד הוי בתולדה מדין אחר לא אומרים פלגינן נאמנות [כמש"כ הקוב"ע סימן כא-ז], והכא דין כתובה בא בתולדה מדין איסור לבעלה].

✓ השב שמעתתא [שמע' א-כג] הביא מספר תקפו כהן שכתב היכא דאיכא ספק ספיקא להיתירא מותרת לבעלה, יש לה כתובה, ואף שלא מהני ספק ספיקא לענין ממון, מ"מ כל היכא דמותרת לבעל אית לה כתובה. הקו"ש [כתו' אות רלה] מקשה על התקפו כהן מדברי הרמב"ם שכתב דאף דמותרת לבעלה לית ליה כתובה.

3. ספר שערים מצויינים בהלכה

נהי דבביאה ידע, ביורה כחץ מי ידע ומשום הכי משקרא. [כתב הר"ן (ד"ה ולענין הלכה) שמעינן מינה דבאומרת אינו נזקק עמי כלל, כיון דבעלה ידע בה, אפי' למשנה אחרונה מהימנא כו'.] ובתוס' כתבו ויש ללמוד מזה על אשה שטוענת שבעלה אינו יכול להתקשות, או שאינו בקי בדרך ארץ, דנאמנת בדבר שיש להבעל לידע אינה מעיזה פניה כו'. ובענין זה עי' מה שכתבנו במס' יבמות (סה: ד"ה כי הא) שהבאנו דברי הריצב"א

4. ספר דבר יעקב

ג] ר"ן ד"ה ולענין הלכה קי"ל כרב המנונא דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת וכו' אלא אף ליטול כתובה דומיא דמתני' – וכתבו הר"ן והרשב"א [בגיטין סד:]: דמוכח מהגמ' בגיטין שלפי רב המנונא מותרת להנשא לכתחילה. וכן שיטת הרמב"ם [גיר' יב-ד ואישות ד-ג]. הראב"ד [אישות שם] והריטב"א [אצלנו ובכתר' כג.] בשם הרא"ה כתבו שדוקא כדיעבד לא תצא. הרמב"ם [אישות טז-כו] כתב האשה שאמרה גירשתני נוטלת כתובה בלי תוספת כתובה. הראב"ד סובר שאינה נוטלת כלום, וכ"כ התוס' [יבמות סה:]. סברת הראב"ד שהחזקה עושה ספק, ומספק פטור מממון.

5. ספר שערים מצויינים בהלכה

[מהד"ק ח"ג סי' מח] ובתשרי בנין ציון [עטלינגר, סי' קנד] נשאלו, באשה שהיא בחזקת צנועה, ובעלה הלך למרחקים בענין עסקיו ובא אורח קרוע בכגדים, והתנהג בפרישות רב, שלא אכל דבר מן החי, וכלילה ערך תפלת חצות, ובבוקר הלך לנהר לטבול בכל יום, ושהה שם בערך ב' שבועות והוא אמר לה שהוא אליהו הנביא, והפתויה הזאת האמינה לו, ואמר לה שממנו וממנה יולד משיח וטמאה ב"פ, והניח לה תיבה מסוגרת ואמר לה שיש שם זהובים ולא תפתח אותו עד אחרי כמה ימים, וקראה לבעלה לביתו שאין צריך עוד לעסוק ולעמול בעסקיו, ונתגלה אח"כ שאין בתיבה כלום, והשואל ומשיב פסק בפשיטות שהיא אסורה לו, ולא הזכיר זה בספרו אלא להזהיר איך שצריך להיזהר שלא יאמינו בכל דברים שהם כנגד התורה, ובשו"ת בנין ציון מצדד להכשירה אם יסכימו לו ב' גדולי בעלי הוראה.

שם ע"ב אמר רב נחמן לא תשגיחון בה, עיניה נתנה באחר. כתבו התוס' דמיירי באשת כהן, ואי לאו דעיניה נתנה באחר, אף בביאת אונס שהיא סבורה שהוא בעלה אסורה. כתב במהרי"ק (סי' קסז) אשת ישראל שזינתה שסברה דמותר, אפ"ה אסורה לבעלה ישראל דהרי סוף סוף מעלה בבעלה, והוכיח כן מכמה גמרות וראשונים. והובא דבריו ברמ"א (אהע"ז סי' קצח) וכתב שם דאם סברה שזה בעלה מותרת ובתשרי שואל ומשיב

ובמס' כתובות (כו: ד"ה האשה) הבאנו דברי הנודע ביהודה (מהד"ת סי' קסא) שכל שאינה אנוסה על גוף הביאה, ואדרכה היא משתדלת לשאת חן בעיניו כדי להציל בזה נפשות ישראל, אפ"ה אסורה לבעלה, וראיה מאסתר המלכה דאמרה (אסתר ד-טז) "וכאשר אבדתי אבדתי", והביא שם שראה באיזה ספר

6. ספר שערים מצויינים בהלכה

אם איתיה דעבד איסורא ניחא ליה דליכול ולימות כו'. איתא בירושלמי ע"ז (פ"ב ה"ג) ומובא גם ברבינו חננאל במס' ע"ז (לב), שהיתה אשה שאהבה לעשות מצות צדקה, ובעלה היה שונא מצות, ובא עני ונתנה לו האשה לאכול, וכשהרגישה שבעלה בא הטמינה אותו על העליה, והאשה נתנה לפני בעלה לאכול ואכל וישן, ובא הנחש ואכל ממה שהשאיר הבעל, ולאחר שניער הבעל משינתו היה רוצה לחזור ולאכול, והיה העני

צועק מלמעלה שלא יאכול, כי הנחש אכל ממנו, וסיים דאינה אסורה דכתיב (יחזקאל כג-לז) "כי ניאפו ודם בידיהם", וכיון דלא חשוד על שפיכת דמים לא חשוד על ניאוף.

7. ספר דבר יעקב

א] וטעמינון חויא בעא מרא דביתא למיכל מן הני תחלי בלא דעתא דאינתתא – בחי' הגרד"ס מקשה למה צריכה הגמ' לומר שהיה בלי ידיעת האשה.
ומתריך שאם האשה היתה יודעת ושוקת, איכא ראייה להפך מזה שלא מנעתו שהיא זינתה. עוד תירץ שאם האשה ידעה מזה, אין ראייה ממה שהנאף רצה למונעו שלא זינתה, דאפשר שהוי שקר מה שהנאף אמר שנחש אכל ממנו, והוא שיקר כדי

שהבעל יתרגז על אשתו שלא סיפרו לו ויהיה ביניהם קטטה, ואולי ע"ז יגרשנה.

(ב) אמר רבא איתתא שריא אם איתיה דעבר איסורא ניהא ליה דליכול ולימות וכו' פשיטא – התוס' מפרשים פשיטא שהנואף חשוד על שפיכות דמים.

הבית הלוי [ח"ב סימן א-ב] מקשה דלא מצאנו שהחשוד על ניאוף חשוד על שפיכות דמים. ותירץ דכוונת התוס' שהנואף חשוד על שפיכות דמים הנוגע לניאוף שלו כגון להרוג בעלה כדי שתהיה שכיחא ליה, ולא שיהיה חשוד על שפיכות דמים אחר. וזה דמשני ס"ד מים גנובים ימתקו וא"כ אינו צריך שפיכות דמים בשביל הניאוף שלו, ושוב אינו חשוד על שפיכות דמים.

עוד י"ל שכוונת התוס' כמש"כ השטמ"ק בשם שיטה שאין נואף חשוד להרוג, אלא שנואף חשוד שלא להציל [מארס הנחש].

9. ספר חתם סופר על מסכת נדרים דף צא/ב

בסיום המסכת מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם קמ"ל... והענין הוא שהיצה"ר ממתיק האיסורים לעוברי עבירה ובעל התאווה שביק היתרא ואכיל איסורא שסובר שזה החתיכה או גוף הלז מוטעם מההיתר. ואילו היה יודע בשעת מעשה שאיננו טוב מן ההיתר אלא טומאת היצר הוא הממתיק לו לא היה חוטא. אך הוא סבור שבאמת הוא טוב ע"כ מגודל התאווה לנתח הטוב ההוא עובר העבירה. ולפי טעותו ניהא ליה דלימות בעל כי היכי דלהוי שכיחא ליה המתיקות הזה. ואינו יודע כי כל המתיקות איננו אלא מחמת העבירה וכשימות הבעל פסקי לטיבותיה וא"ש, והיינו דתנינן לעיל כנדרי רשעים שהרשעים נודרים ואמרו בירושלמי לא די לך במה שאסרה תורה פי' לא די לך שהיצה"ר ממתיק מה שאסרה תורה אלא שאתה מוסיף לך איסורים בנדרך כדי שימתיק לך גם אלו ותעבור על נדרך

והנה אע"ג דהאי קרא מים גנובים ימתקו אמרה אשת פתיות מ"מ דבור זה בעצמו גנוב הוא אתה מאשה חכמה בנתה ביתה כי היא אמרה בקדושה מים גנובים ימתקו, כדכתיב לא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כשירעב ואחז"ל דקאי אד"ת ומייתי הסמ"ע סי' רצ"ג ולעניננו יאמר לאותם התלמידים החומסים עצמם וגופם ומרעיבים עצמם על דברי תורה ומנדדים שינה מעיניהם לא יבוזו לגנב כי יגנוב וחומס גופו למלאות נפשו כי ירעבו, ועיין היטב לעיל בנזיר של שמעון הצדיק מה שכתבתי שהוא נדר הגון סייג לפרישות והוצרך לצאת חוץ לעירו שלא יתפתה מאנשי עירו ע"ש לעיל:

ואמרה אשה חכמה מים גנובים מי התורה הגנובים מהלומדים מתוך דוחק ועוני וחומסים גופם למלאות נפשם. אותן ימתקו לבסוף, כי כל המקיים התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, ולא עוד אלא שמגלין לו רזי תורה והיינו לחם סתרים יונעם שדברי סתרי תורה יונעם לו... בעזרת יוצר הרים. סיימנו מסכת נדרים. ה' קרן צדיקו ירים. ואויבי ה' כיקר כרים. ובית ה' יכונן בראש ההרים. כן יזכנו ה' ית' להתחיל ולסיים עוד ספרים. אמן כן יהי רצון.

10. קרן אורה מסכת נדרים דף צא עמוד ב

הדרן עלך פרק ואלו נדרים, וסליקא לה מסכת נדרים. בעזרת המאיר לארץ ולדרים. הוא יאיר עינינו לדור דורים. וקרן עמו ישראל ירים. ולכונן בית מקדשנו בראש הרים: